

НАПРЯМ 2. ЦИВІЛЬНЕ, ЦИВІЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ, СІМЕЙНЕ ТА МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-580-1-7>

КОМПЕНСАЦІЯ ЗА ПОШКОДЖЕНЕ ТА ЗРУЙНОВАНЕ МАЙНО ВНАСЛІДОК ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

Висоцька Аліса Євгенівна

*студентка 1 курсу факультету права, гуманітарних і соціальних наук,
Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського
м. Кременчук, Україна*

Повномасштабна збройна агресія росії проти України, що розпочалася 24 лютого 2022 року, спричинила колосальні людські втрати та масштабні руйнування цивільної інфраструктури. Мільйони громадян були змушені покинути свої домівки, рятуючись від бойових дій, а сотні тисяч житлових будинків та квартир знищено або суттєво пошкоджено.

За даними Київської школи економіки, станом на початок 2024 року понад 50% житлового фонду у низці українських міст і селищ зазнало пошкоджень або було повністю зруйновано. Загальні збитки, завдані житловим будівлям унаслідок повномасштабного вторгнення, оцінюються у 58,9 млрд доларів США, і ця сума продовжує зростати. Відповідно до Державного реєстру пошкодженого та знищеного майна, в Україні нараховується понад 253 тисячі об'єктів, що зазнали руйнувань, серед яких понад 122 тисячі пошкоджено, а близько 16,5 тисяч – знищено повністю. Частину об'єктів – близько 87 тисяч – наразі неможливо обстежити через бойові дії чи окупацію територій [1].

Однак станом на кінець 2025 року масштаби руйнувань продовжують зростати, а збитки завдані житловому фонду та інфраструктурі набули великого масштабу. Крім того, переважна частина громадян не має можливості самостійно відновити зруйноване або пошкоджене житло чи придбати нове на заміну зруйнованому.

З метою врегулювання порядку відшкодування збитків і забезпечення реалізації права громадян на компенсацію держава прийняла низку нормативно-правових актів.

22 травня 2023 року набрав чинності прийнятий Верховною Радою України 23 лютого 2023 року Закон №2923-IX «Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та про Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок таких дій». Згодом, 30 травня 2023 року Кабінет Міністрів України постановою № 600 затвердив порядок реалізації зазначеного закону та механізм визначення розміру компенсації.

У свою чергу, Закон № 2923-IX визначає правові та організаційні засади надання компенсації за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, з дня набрання чинності Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року.

Закон встановлює процедуру подання заяв на отримання компенсації, визначає порядок її нарахування та виплати, а також передбачає строки реалізації права на компенсацію – протягом 1 року з дня припинення або скасування воєнного стану на території, на якій розташоване знищене майно або протягом 3 років з дати припинення (скасування) воєнного стану на відповідній території, за умови, що об'єкт було пошкоджено або знищено внаслідок збройної агресії після припинення або скасування воєнного стану (замінування, розмінування тощо) [2].

Згідно зі статтею 2 Закону, отримувачами компенсації є: 1) фізичні особи – громадяни України, які є власниками пошкодженого чи знищеного житла, замовниками або особами, які здійснили інвестування/фінансування будівництва, а також їхні спадкоємці; 2) об'єднання співвласників багатоквартирних будинків, управителі таких будинків, житлово-будівельні (житлові) кооперативи, а також особи, уповноважені співвласниками на представництво їхніх інтересів.

Компенсація за пошкоджене або знищене житло може надаватися у кількох формах. Зокрема, це виконання або фінансування робіт з відновлення пошкодженого об'єкта, надання грошових коштів для проведення ремонту чи придбання будівельних матеріалів, а також відшкодування витрат за вже здійснені власним коштом ремонтні роботи. Крім того, компенсація може полягати у фінансуванні будівництва нового житла, придбанні квартири чи будинку за житловим сертифікатом або у передачі у власність відновленого об'єкта нерухомості на заміну зруйнованому.

Для отримання компенсації необхідно подати заяву. Заява про надання компенсації за знищений об'єкт нерухомого майна подається

до Комісії з розгляду питань щодо надання компенсації, уповноваженої розглядати дані заяви на відповідній території. Подання заяви можливе як під час дії воєнного стану так і протягом одного року з дня його припинення або скасування на території, на якій розташований (розташовувався) знищений об'єкт нерухомого майна.

Особа, яка є власником знищеного об'єкта нерухомого майна (що підпадає під дію Закону), подає заяву на компенсацію в електронній формі через Портал Дія (зокрема, через мобільний додаток «Дія»). Обов'язкова умова – право власності цієї особи на знищений об'єкт має бути зареєстроване в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно (ДРРП) та підтверджене відповідними даними з нього.

У деяких випадках заява подається виключно в паперовій формі через законного представника. Категорії осіб, за яких подають заяву представники: 1) недієздатні особи; 2) особи з обмеженою дієздатністю; 3) особи, які не досягли 18-річного віку. Законний представник подає заяву на компенсацію від імені та в інтересах вищезазначених осіб. Якщо вищезазначена особа є співвласником об'єкта, її законний представник також подає: а) заяву на отримання компенсації в її інтересах; б) або заперечення щодо отримання компенсації іншим співвласником. Відкриття та використання поточного рахунка зі спеціальним режимом (для отримання компенсації) також здійснюється законним представником від імені та в інтересах підопічної особи.

До заяви обов'язково треба надати документи які підтверджують знищення майна. Такими документами можуть бути довідки органів внутрішніх справ, акти, офіційні висновки інших установ або організацій, які, відповідно, уповноважені засвідчувати факт знищення майна.

Розгляд заяви про надання компенсації за знищений об'єкт нерухомого майна Комісією з розгляду питань щодо надання компенсації включає перевірку підстав і пріоритетного права заявника на компенсацію, збір необхідних документів та інформації через державні реєстри чи запити до органів влади, а також забезпечення проведення обстеження об'єкта.

Розгляд заяв здійснюється у порядку черговості їх надходження, а строк розгляду заяви Комісією з розгляду питань щодо надання компенсації не повинен перевищувати 30 календарних днів з дня подання заяви.

Розрахунок розміру компенсації за знищений/пошкоджений об'єкт нерухомого майна передбачений Порядком № 600. Розрахунок компенсації за пошкоджене чи знищений об'єкт нерухомого майна здійснюється відповідною комісією з розгляду питань щодо надання компенсації за пошкоджені/знищені об'єкти нерухомого майна внаслідок

бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України [3].

У свою чергу, розмір компенсації залежить від ступеня пошкодження житла. АТ «Укрпошта» здійснює програму надання компенсації для придбання житла (квартири, будинку, дачі, у т.ч. майбутнього будівництва) з використанням житлового сертифіката. Головним розпорядником коштів є Мінрозвитку (Міністерство розвитку), що відповідає за бюджетну програму та компенсаційні виплати. Мінрозвитку відкриває небюджетний рахунок у Казначействі для виплат компенсацій. Компенсації здійснюються в межах наявного обсягу коштів на небюджетному рахунку Мінрозвитку (до його закриття).

Компенсація за знищене майно надається через АТ «Ощадбанк». Для цього «Укрпошта» (виконавець) відкриває в «Ощадбанку» окремий рахунок, на який Мінрозвитку перераховує кошти. Якщо є черга на компенсацію, виплати поновлюються після поповнення небюджетного рахунку Мінрозвитку. Мінрозвитку та АТ «Ощадбанк» укладають договір про інформаційну взаємодію для регулювання механізму та каналів обміну інформацією. Мінрозвитку щомісяця перераховує кошти на спеціальний рахунок виконавця програми в АТ «Ощадбанк», призначений виключно для фінансування придбання житла за житловими сертифікатами. Виконавець є користувачем і отримує інформацію сформованих житлових сертифікатів через Реєстр пошкодженого та знищеного майна (Реєстр).

Житловий сертифікат містить таку ключову інформацію: 1) відомості про отримувача компенсації; 2) наявність/відсутність пріоритетного права на отримання компенсації (згідно зі ст. 9 Закону) [2]; 3) розмір компенсації, визначений рішенням Комісії; 4) реєстраційний номер у Реєстрі; 5) відомості про рішення Комісії та відповідних органів місцевої влади/військової адміністрації, на підставі яких його видано; 6) відомості про знищений об'єкт нерухомого майна, за який надається компенсація.

Тому, питання компенсації за знищене та пошкоджене майно є одним із ключових у сфері відновлення порушених прав громадян в умовах збройної агресії. Належне правове врегулювання цього механізму сприятиме реалізації конституційного права на житло, забезпеченню соціальної справедливості та зміцненню довіри громадян до держави. Впровадження чітких і прозорих процедур надання компенсації є необхідною умовою для відновлення житлового фонду.

Література:

1. Як Україна відповідає на житлову кризу? Розбираємось із програмами та ініціативами – Хмарочос *Хмарочос*. URL:

<https://hmarochos.kiev.ua/2025/02/10/yak-ukrayina-vidpovidaye-na-zhytlovu-kryzu-rozbyrayemos-z-programamy-ta-inicziatyvamy/> (дата звернення: 22.11.2025).

2. Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України : Закон України від 23.02.2023 № 2923-IX (станом на 11 грудня 2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2923-20#Text> (дата звернення: 15.11.2025).

3. Про затвердження Порядку надання компенсації за знищені об'єкти нерухомого майна : Постанова Кабінету Міністрів України від 30.05.2023 № 600: станом на 19 вересня 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/600-2023-п#Text> (дата звернення: 15.11.2025).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-580-1-8>

ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ НЕДОПУЩЕННЯ ТА ВІДСТОРОНЕННЯ СПОРТСМЕНІВ/КОМАНД ВІД УЧАСТІ В ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГРАХ

Донець Антон Геннадійович

кандидат юридичних наук, доцент,

асистент кафедри цивільного права, провідний спеціаліст

Центр спортивного права

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

м. Харків, Україна

Від тривалого відсторонення Південної Африки за політику апартеїду до обмежень участі югославських спортсменів під час санкцій РБ ООН у 1992 році, спорт регулярно ставав тим полем, де етичні принципи й правові норми набували практичного виміру. Паралельно формувалася власна нормативна екосистема: Олімпійська хартія (надалі – Хартія) та статuti міжнародних федерацій, кодекси та регламенти, рішення спортивного арбітражу. Ця система була покликана забезпечити передбачуваність процедур, пропорційність санкцій і можливість судового перегляду, зокрема через Спортивний арбітражний